

การศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติการวางแผนครอบครัวของคู่สมรส
ในเขตเมืองและเขตชนบท

นางสาว จ्ञำนรจา ชัยโชณิชย์

ศูนย์วิทยพัทพยากร
002658
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมิวิทยามหาบัณฑิต

แผนกวิชาสังคมิวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๐

The Comparative Study of Family Planning Practice in
Urban and Rural Areas

Miss Chumnuncha Chaichonit

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Submitted in Partial Fulfillment of The Requirements
for the Degree of Master of Arts (Demography)

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Chulalongkorn University

1977

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติการวางแผนครอบครัวของคู่สมรส
 ในเขตเมือง และ เขตชนบท
 ชื่อ นางสาว จานรรจา ชัยโชติธัย
 อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ มาลินี ชุ่มพฤษ
 แผนกวิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
 ปีการศึกษา ๒๕๒๐

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อการศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติการวางแผนครอบครัวของคู่สมรสในเขตชนบท เขตเมืองอื่น ๆ และกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยได้ทำการศึกษาลักษณะทั่ว ๆ ไปทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากร อันอาจมีผลต่อการปฏิบัติการวางแผนครอบครัวของคู่สมรสที่กำลังปฏิบัติการวางแผนครอบครัว คู่สมรสที่จะปฏิบัติการวางแผนครอบครัว และต่อการเลือกใช้วิธีการป้องกันการปฏิสนธิ (แบบชั่วคราว หรือถาวร) โดยมีข้อสมมติฐานดังนี้

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากร น่าจะมีผลต่อการปฏิบัติการวางแผนครอบครัวของคู่สมรสที่กำลังปฏิบัติการวางแผนครอบครัวในแต่ละเขต และปัจจัยดังกล่าวนี้จะมีผลต่อการเลือกใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิแบบใดแบบหนึ่งของคู่สมรสในแต่ละเขตนั้นด้วย

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากร น่าจะมีผลต่อการที่จะปฏิบัติการวางแผนครอบครัวของคู่สมรสที่จะปฏิบัติการวางแผนครอบครัวในอนาคตในแต่ละเขต และปัจจัยดังกล่าวนี้จะมีผลต่อการที่จะเลือกใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิแบบใดแบบหนึ่งในอนาคตของคู่สมรสที่อยู่ในแต่ละเขตนั้นด้วย

ข้อมูลในการศึกษารั้งนี้ได้จากโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรในประเทศไทย (เขตชนบทรอบที่ ๒ และเขตเมืองรอบที่ ๒) ดำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม ๒๕๑๕ และ เมษายน - พฤษภาคม ๒๕๑๖ โดยสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน และภรรยา และสตรีที่สมรสแล้วในครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง

ผลการศึกษาปรากฏว่า จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันมีส่วนสัมพันธ์กับการปฏิบัติการวางแผนครอบครัวของคู่สมรสที่กำลังปฏิบัติการวางแผนครอบครัว และคู่สมรสที่จะปฏิบัติการวางแผนครอบครัวในอนาคต โดยที่มีการปฏิบัติสูงที่สุดในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อศึกษาร่วมกับลักษณะทางเศรษฐกิจ อาชีพของสามีมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติการวางแผนครอบครัว

ด้านสังคม การศึกษามีส่วนสัมพันธ์กับการปฏิบัติการวางแผนครอบครัว คู่สมรสที่มีการศึกษาสูง มีบุตรน้อย นิยมปฏิบัติการวางแผนครอบครัวมากกว่าคู่สมรสที่มีการศึกษาค่ำและมีบุตรมาก ด้านการทำงานนอกบ้านของสตรี สตรีที่ทำงานนอกบ้านกำลังปฏิบัติการวางแผนครอบครัวมากกว่าสตรีที่ไม่ทำ แต่สตรีที่จะปฏิบัติการวางแผนครอบครัวนั้น สตรีที่ทำงานนอกบ้านจะปฏิบัติน้อยกว่าสตรีที่ไม่ทำ

ด้านประชากร อายุมีส่วนสัมพันธ์กับคู่สมรสที่กำลังปฏิบัติการวางแผนครอบครัว และจะปฏิบัติการวางแผนครอบครัว โดยที่คู่สมรสที่อายุมากจะเป็นผู้ที่กำลังปฏิบัติการวางแผนครอบครัว มากกว่าคู่สมรสที่อายุน้อย ขณะที่คู่สมรสที่อายุน้อยจะปฏิบัติวางแผนครอบครัวมากกว่าคู่สมรสที่อายุมาก

ในด้านวิธีการปฏิสนธิที่เลือกใช้ พบว่าปัจจัยต่าง ๆ ไม่มีผลต่อการเลือกใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิ ในเขตชนบทเลือกใช้วิธีชั่วคราวเป็นส่วนมาก สำหรับในเขตเมืองอื่น ๆ และกรุงเทพมหานคร ไม่มีความแตกต่างกันในการเลือกใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิ

Thesis Title The Comparative Study of Family Planning Practice
 in Urban and Rural Areas

Name Ms. Chumnuncha Chaichonit

Thesis Advisor Ms. Malinee Chaumpluk

Department Sociology and Anthropology

Academic Year 1977

ABSTRACT

The purpose of this study is to observe the family planning practice among married couples in rural and urban areas of Thailand. The study also take into account the effect of economic social and demographic factors on family planning practice among married couples who are using contraceptive methods and plan to use contraceptive methods and choice of contraceptives used (temporary or permanent forms of contraception). The hypotheses are as follows:

- Economic, social and demographic factors are likely to determine family planning practice of married couples who are using contraceptive methods and their choice of contraceptives being used

- Economic, social and demographic factors are likely to determine family planning practice of married couples who plan to use contraceptives and their choice of contraceptives to be used.

The data used in this study is taken from the National Longitudinal Survey of Social Economic and Demographic Change in Thailand (second round rural and second round urban), conducted by the Institute of Population Studies, Chulalongkorn University. Both surveys were done respectively during April-May 1972 and 1973. The household head, his wife and all married women in each sample were interviewed.

It was found that there is a relationship between number of living children and couples who are practicing family planning and plan to practice family planning. The highest percentage of the practicing is in Bangkok. Taking economic factors into account, husband's occupation significantly related to family planning practice.

For the social factors, it appeared that married couples with high education and few number of children practice family planning more than married couples with low education and large number of children. Concerning working women, working women are practicing family planning more than housewives but working women plan to practice less than housewives.

One demographic factor significantly related to family planning practice is age. Older couples are practicing family planning more than younger couples whereas younger couples plan to practice more than older couples.

In addition, contraceptives choice among married couples, various factors have no influence on contraceptives choice. The methods popularly used by rural couples are temporary methods. No difference in contraceptives used for urban couples.

กิติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาและอนุเคราะห์อย่างดีที่สุดของบุคคลท่านเหล่านี้ ที่ได้ช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ คือ

ศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รองศาสตราจารย์นายแพทย์อารี สมบูรณ์สุข หัวหน้าหน่วยวางแผนครอบครัว โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ นายแพทย์สมศักดิ์ วรคามิน ผู้อำนวยการกองอนามัยครอบครัว กระทรวงสาธารณสุข ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ เทพวัลย์ ผู้อำนวยการสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ อาจารย์มาลินี ชุ่มพฤกษ์ ซึ่งทุกท่านได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่ายิ่ง เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำที่เป็นประโยชน์ถูกต้องตามหลักวิชาการ และชี้ให้เห็นข้อบกพร่องต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เขียนได้รับความเมตตาช่วยเหลืออย่างดียิ่งหลายประการ ตลอดเวลาที่เขียนวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ เปี่ยมมัตติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวิวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ์ อาจารย์นภาพร บุรพาชนะ และบรรคาคณาจารย์ประจำสถาบันประชากรศาสตร์ทุกท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ตลอดจนขอขอบพระคุณ คุณปฐวี อากมานนท์ คุณระพีพรรณ หุ่นพานิช และคุณสุจิตรา ศิริเมธา รวมทั้งหลายท่านที่มีโอกาสล่วงนามไว้ ณ ที่นี้ ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลืออย่างดีที่สุด ทั้งคำกล่าวใจและกาย อันเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมความตั้งใจ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
รายการตารางประกอบ	ช
บทที่	
๑. บทนำ	๑
๒. ระเบียบวิธีวิจัย	๒๑
๓. การศึกษาเปรียบเทียบผู้สมัครที่กำลังปฏิบัติกรวางแผนครอบครัว ของเขตชนบท เขตเมืองอื่น ๆ และเขตกรุงเทพมหานคร	๓๗
๔. การศึกษาเปรียบเทียบผู้สมัครที่จะปฏิบัติกรวางแผนครอบครัว ในอนาคค ของเขตชนบท เขตเมืองอื่น ๆ และเขตกรุงเทพ มหานคร	๗๗
๕. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๑๑๘
บรรณานุกรม	๑๒๔
ภาคผนวก	๑๓๑
ประวัติ	๑๓๓

สารบัญตาราง

ตารางที่ ๑	อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรสที่กำลังปฏิบัติกรวางแผนครอบครัว จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน	๔๐
๒	อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรสที่กำลังปฏิบัติกรวางแผนครอบครัว จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันและอาชีพของสามี	๔๑
๓	อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรสที่กำลังปฏิบัติกรวางแผนครอบครัว จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน และระดับการศึกษา ของภรรยา	๔๒
๔	อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรสที่กำลังปฏิบัติกรวางแผนครอบครัว จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน และการทำงาน นอกบ้านของสตรีภายหลังการสมรส	๕๓
๕	อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรสที่กำลังปฏิบัติกรวางแผนครอบครัว จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน และอายุปัจจุบัน ของภรรยา	๕๖
๖	อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรสที่กำลังปฏิบัติกรวางแผนครอบครัว จำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่เลือกใช้	๖๐
๗	อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรสที่กำลังปฏิบัติกรวางแผนครอบครัว จำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่เลือกใช้และอาชีพของสามี	๖๓
๘	อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรสที่กำลังปฏิบัติกรวางแผนครอบครัว จำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่เลือกใช้และระดับการศึกษา ของภรรยา	๖๗

ตารางที่ ๕	อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรสที่กำลังปฏิบัติกรวางแผนครอบครัว จำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่เลือกใช้และการทำงานนอก บ้านของสตรีภายหลังการสมรส	๓๐
๑๐	อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรสที่กำลังปฏิบัติกรวางแผนครอบครัว จำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่เลือกใช้และอายุปัจจุบันของภรรยา	๓๒
๑๑	อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรสที่กำลังปฏิบัติกรวางแผนครอบครัว จำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่เลือกใช้และจำนวนบุตรที่มีชีวิต อยู่ในปัจจุบัน	๓๕
๑๒	อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรสที่จะปฏิบัติกรวางแผนครอบครัวในอนาคต จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน	๓๘
๑๓	อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรสที่จะปฏิบัติกรวางแผนครอบครัวในอนาคต จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันและอาชีพของสามี	๔๐
๑๔	อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรสที่จะปฏิบัติกรวางแผนครอบครัวในอนาคต จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันและ ระดับการศึกษาของภรรยา	๔๔
๑๕	อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรสที่จะปฏิบัติกรวางแผนครอบครัวในอนาคต จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันและการทำงานนอกบ้านของ สตรีภายหลังการสมรส	๔๕
๑๖	อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรสที่จะปฏิบัติกรวางแผนครอบครัวในอนาคต ตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน และอายุปัจจุบันของภรรยา	๔๓
๑๗	อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรสที่จะปฏิบัติกรวางแผนครอบครัวในอนาคต จำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่จะเลือกใช้	๔๗
๑๘	อัตราส่วนร้อยละของคู่สมรสที่จะปฏิบัติกรวางแผนครอบครัวในอนาคต จำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่จะเลือกใช้ และอาชีพของสามี	๕๕

- ตารางที่ ๑๙ อัตราร้อยของคู่สมรสที่จะปฏิบัติการวางแผนครอบครัวในอนาคต
จำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่จะเลือกใช้และระดับการศึกษา
ของภรรยา ๑๐๓
- ๒๐ อัตราร้อยของคู่สมรสที่จะปฏิบัติการวางแผนครอบครัวในอนาคต
จำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่จะเลือกใช้ และการทำงานนอกบ้าน
ของสตรีภายหลังการสมรส ๑๐๗
- ๒๑ อัตราร้อยของคู่สมรสที่จะปฏิบัติการวางแผนครอบครัวในอนาคต
จำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่จะเลือกใช้ และอายุปัจจุบันของภรรยา ๑๑๑
- ๒๒ อัตราร้อยของคู่สมรสที่จะปฏิบัติการวางแผนครอบครัวในอนาคต
จำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่จะเลือกใช้ และจำนวนบุตรที่มีชีวิต
อยู่ในปัจจุบัน ๑๑๕